

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

C. M. Poulsen:

Brand-fare (Skov, Heder osv.)
fra Jernbanelocomotiver.
1875.

TEKNISK BIBLIOTEK
Danmarks tekniske Højskole

STATSBIBLIOTEKET

/ AARHUS

Om den Brandfare

Landets Skove, Heder og Moser ere udsatte for

ved

Antændelse fra Jernbanelokomotiver

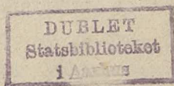
og

Foranstaltninger til sammes Forebyggelse

af

C. M. Poulsen.

TEKNISK BIBLIOTEK
Danmarks tekniske Højskole

Aarhus Katedralskoles Bibliotek.

Kjøbenhavn.

Hoffensberg, Jespersen & Fr. Traps Etabl.

1875.

Gave fra Regensburg.

614.841
bl.

Om den Brandstøt

Indholdet af Bogen er som følger:

Antagelse for Landhøvedskommittéer.

De talrige Antændelser og Brandskader, der i de senere Aar ere foraarsagede ved Lokomotivdriften paa de jydskfyenske Jernbaner, har vel hos Mange henledet Opmærksomheden paa Nødvendigheden af, at der snarest muligt træffes omfattende Foranstaltninger til at forebygge eller formindske den Fare, der herved opstaar for Landets Skove, Plantninger, Heder og Moser; men Sagen er dog ikke hidtil hverken fra Jernbanebestyrelsens eller Regeringens Side bleven den alvorlige Overvejelse tildel, som de Grundbesiddere, hvis Ejendomme berøres af Jernbaneanlagene, have et billigt og retfærdigt Krav paa. Jeg har derfor anset det for hensigtsmæssigt, ifølge mange Opfordringer og Henvendelser til mig, at offentliggjøre de Indstillinger og det Andragende til Indenrigsministeriet, der nærmest ere fremkaldte ved den Skovbrand, som den 24de Juni f. A. overgik den mig tilhørende Linaa Vesterskov, og hvorved et Areal af c. 6 Tdr. Land Bøgeskov og ældre Naaletræ-Bestand ødelagdes. En Omarbejdelse vilde vistnok have lettet Gjennemlæsningen; men dels finder jeg ikke noget Væsenligt at forandre eller at føje til min Indstilling til Indenrigsministeriet af 21de Oktbr. f. A. og de deri efter Indenrigsministerens Opfordring fremsatte Forslag, dels har jeg ogsaa anset det for ønskeligt, at nærværende Form bibeholdtes som Vejledning for dem, hvis Ejendomme maatte træffes af et lignende Uheld.

Der er nu vistnok, ifølge mit Andragende til Indenrigsministeriet af 21de Oktbr. f. A. om Erstatning af den

Linæa Vesterskov overgaaede Brandskade, opnaaet det Resultat, at Jernbanernes Erstatningspligt er bleven anerkjendt for saadanne Tilfælde, hvor Brandskaden bevislig er opstaaet ved Antændelse fra Lokomotivet; men da et saadant Bevis i meget faa Tilfælde vil kunne tilvejebringes, er det selvfølgelig af langt større Betydning, at der træffes Foranstaltninger, hvorved Faren for Antændelser forebygges, derved at der anvendes saa lidet brandfarligt Hedningsmateriale som muligt, at de paa de jydsk Baner anvendte Lokomotiver erholde en forbedret Indretning af Askekasser og Ildfangere, at Lokomotivførerne udvise den yderste Forsigtighed paa de for Antændelse udsatte og ved synlige Mærker betegnede Steder, navnlig i den tørre Tid og ved østlig Vind, samt endelig og fornemmelig ved Anlæg af Brandbælter langs Jernbanerne igjennem brandfarligt Terrain, saaledes som dette er bragt i Udførelse i Tyskland, navnlig i Hannover, hvis Naturforhold i saa mange Henseender have Lighed med Midt- og Vestjyllands.

Sagen er desuden ikke tilfredsstillende afgjort med Erstatningen af Brandskaden, da den ogsaa har sin statsøkonomiske Side, idet nyttige Plantninger beskadiges eller ødelægges og den af Branden trufne Jordbund selv lider ved Humusdækkets Afbrænding. Under 7de Maj d. A. har Indenrigsministeriet vel, efter Indstilling fra Direktøren for de jydsk-fyenske Jernbaner, vedtaget nogle forebyggende Foranstaltninger; men disse ere, som det let vil ses, langt fra tilstrækkelig betryggende og desuden i deres Affattelse mangelfulde. Jeg behøver saaledes kun at henvise til, at den tørre Aarstid regnes fra 16de Maj til 31te Aug., uagtet der ved min Indstilling til Indenrigsministeriet af 27de April d. A. er eftervist, at Brandfaren ogsaa i høj Grad kan være tilstede i den tidlige Foraarstid. Til brandfarligt Terrain henregnes dernæst ikke Løvskov, uagtet de i Linæa Vesterskov den 24de Juni f. A. og 12te April d. A. stedfundne Skovbrande forplantedes fra Baneskraaningerne til Løvskov, og i det førstnævnte Tilfælde ved Løvskovens

tørre Løvdække overførtes paa Naaleskov. Naar det i de urensede Banegrøfter henliggende tørre Bøgeløv antændes, forplantes Ilden ved Vindens Hjælp langt udover de Grænser, hvor selv et Beskyttelsesbælte kan sikre. Da Forbudet mod Høvinding paa Banens Skraaninger dernæst indskrænkes til brandfarligt Terrain, og Løvskov ikke af Jernbane-Bestyrelsen henregnes hertil, vil denne uforsvarlige Trafik, at stakke tørt Hø ved Foden af Baneskraaningerne, altsaa fremdeles kunne fortsættes paa de Dele af Jernbanen, som gennemskære Løvskov.

Der er saaledes formentlig al Anledning til at forfølge denne Sag videre, indtil der opnaas nogenledes betryggende Foranstaltninger mod den omhandlede Brandfare her i Landet. Med Hensyn hertil vil det være af Betydning igjennem et Aar at konstatere alle de Antændelser, hvis bevislige eller sandsynlige Aarsag stamme fra Lokomotivdriften, og jeg opfordrer derfor til at meddele mig alle i indeværende Aar stedfundne eller stedfindende Antændelser, hvad enten de medføre Brandskader eller ikke. I Tilfælde af Brandskader vil det derhos være af Vigtighed, at Meddelelsen bilægges med Afskrift af Brandforhøret, Vidneforklaringer, Opmaaling af det afbrændte Areal og Taxation over Skaden.

Frederiksberg, Kastanievej 5, Juni 1875.

C. M. Poulsen.

Til Indenrigsministeren.

Da jeg i Begyndelsen af denne Maaned havde den Ære at forhandle med Deres Excellence om en i den mig tilhørende Linæa-Vesterskov, der gennemskæres af Jernbanen fra Skanderborg til Silkeborg, d. 24de Juni d. A. stedfunden, ved Antændelse fra Jernbanelokomotivet opstaaet Skovbrand og det mig derved paaførte Tab, og ved samme Lejlighed henlede Opmærksomheden paa den paatrængende Nødvendighed af, at der blev truffet Foranstaltninger til fremtidig at forebygge eller i al Fald formindske den Brandfare, der truer Landets, især Midt- og Vestjyllands Skove, Heder og Moser fra Jernbanedriften, opfordrede Deres Excellence mig til at fremkomme med motiveret Forslag i saa Henseende. Ved en Forretningsrejse har jeg været forhindret i straks at efterkomme denne Opfordring, som jeg nu i det Efterfølgende skal søge at gjøre Fyldest.

Foruden den i min ovennævnte Skov stedfundne Skovbrand, hvorved ca. 6 Tdr. ældre og yngre Bøgeskov samt en 8 à 20-aarig vellykket Bestand af tildels sjeldnere Naaletræer ødelagdes; Branden i Sindberg Mose paa Sejs Hede, hvorved en Del Tørvestakke opbrændte, og den store, umiddelbart efter at Kongetoget d. 21de Juli d. A. havde passeret Skjørping Station, opkomne Hede- og Skovbrand, hvorved foruden en betydelig Strækning Hede desuden 12 Tdr. Land 18-aarig Naaletræbestand, tilhørende Budderupholm Skovdomæne, blev et Rov for Ilden, afgiver den afvigte Sommer talrige Tilfælde af Antændelser fra Lokomotiverne paa Jernbaneskraaninger i de tilgrænsende Skove,

som dog slukkedes i Fødselen eller ikke opnaaede et større Omfang. Jeg anser det saa meget mindre nødvendigt her at indlade mig paa at anføre alle de Tilfælde, der ere komne til min Kundskab, som disse tildels ere optagne i min Indstilling til Indenrigsministeriet af 21de Oktbr. d. A., med hvilken der i Bilag følger de over Brandskaderne ved Silkeborgbanen optagne Forhører, ligesom desuden Statens Forstembedsmænd, saavel i Silkeborg Distrikt som i Budde-rupholm Skovdistrikt, ville kunne give yderligere Oplysninger.

Jernbanerne ere nu utvivlsomt forpligtede til at erstatte det Tab, som opstaar ved Antændelser, der bevislig ere foraarsagede ved Jernbanedriften, og jeg skal i saa Henseende henvise til, at det er anerkjendt i den i Afskrift vedlagte Bekjendtgørelse fra det preussiske Finansministerium af 27de September 1846 (Bilag 1), i den ligeledes vedlagte Skrivelse fra den Kongel. Jernbane-Commission i Harburg til det Kgl. Danske Generalconsulat i Hamburg af 9de Oktbr. d. A. (Bilag 2), og ved de i min ovennævnte Indstilling anførte Domme af Overappel-Retten i München og Hofretten i Mannheim; men i mange Tilfælde vil det være vanskeligt eller umuligt at føre et retsgyldigt Bevis, naar Ilden er opstaaet ved Nattogenes Passage eller paa en Tid, da Ingen har været tilstede i Nærheden. Det er altsaa indlysende, at den Forpligtelse til efter Skjøn af uvillige Mænd at yde Erstatning, som ogsaa her i Landet maa paa-hvile Jernbanebestyrelsen eller Staten, faktisk ikke yder den Skadelidte nogen sand Betyggelse, da Forholdets egen Beskaffenhed medfører, at det sjældent vil kunne lykkes denne at tilvejebringe Beviset, dels at opnaa en Skadeserstatning, som er tilstrækkelig, naar der ses hen til, at den ved yngre Kulturers Ødelæggelse tabte Tid vanskelig kan erstattes.

Fremgangen af de jyske Heders Beplantning, der har vakt saa almindelig Interesse, vil for en stor Del være afhængig af, at Brandfaren for disse saa meget som muligt forebygges. De allerede udførte eller paatænkte Hedeplantninger i det vestlige Jylland indtage nemlig saa store

Arealer, at den fremtidige Træmasse langt fra vil kunne finde Afsætning i den nærmeste som oftest tyndt befolkede Omegn, og Tanken maa derfor være at føre Jernbaner igjennem dem eller dog i deres umiddelbare Nærhed. Træffes der da ikke mere betryggende Foranstaltninger til Forebyggelse af Brandfaren ved Lokomotivdriften end hidtil, ville disse Plantninger i det lange Tidsrum af 50—60 Aar, der gaar hen fra Plantning til Afdrivning, ofte være udsatte for at ødelægges ved Antændelse fra Jernbanedriften, hvorved mange Aars Arbejde og den paa Kulturerne anvendte Kapital kan forspildes.

Slukningen af de ved Jernbanedriften foraarsagede Ildsvaader er derhos meget byrdefuld for Befolkningen, som uden Vederlag er forpligtet til straks at give Møde ved Brandstedet som Slukningsmandskab og til at afgive Brandvagt, indtil enhver Fare for Ildens fornyede Opblussen er overstaaet.

At Antændelserne fra Lokomotiverne i sidst afvigte Sommer ere tiltagne i en saa foruroligende Grad, maa vel tildels tilskrives den usædvanlige Tørke i Juni og Juli Maaned i Modsætning til de trende forudgaaende Aars fugtige Sommere, men er dog fornemmelig begrundet i, at der ikke fra Jernbanens Side er vist tilbørlig Forsigtighed, samt deri at Hedningsmaterialet under Lokomotiverne er blevet et andet og langt brandfarligere end det, der ved Plakat af 5te Maj 1847 er fastsat.

Uagtet Plakat af 5te Maj 1847 angaaende Anbringelsen af Straa- og Rørtag, Korn- og Høstakke m. v. i Nærheden af Jernbanen foreskriver, at der ikke indenfor en Afstand af 140 Fod fra Midten af Banesporet paa en Jernbane maa bygges straaatækte Bygninger, hensættes Hæsse eller Korn- og Høstakke, saa lidt som Tørvestabler og Møddinger, eller anbringes andre let fængelige Indretninger, overholdes dog dette saa lidt af selve Jernbanebestyrelsen for de jydskfyenske Baner, at Høstakke hensættes i langt større Nærhed, nemlig paa selve Banens Skraaninger nogle Fod fra Bane-

sporet. Ligeledes henligger ogsaa ofte i lang Tid det ved Banegrøftens Afpudsning afhuggede Græs og opkastede Løv langs Banernes Grøftkant, saaledes som det er konstateret af d'Hrr. Klüwer og Fabricius Betænkning og de af Birke-dommer Drechsel optagne Forhører. Under den Brandfare, som navnlig i denne Sommers tørre Tid var tilstede, henstod der saaledes i 3 à 4 Uger af Juli og August Maaned ikke færre end 5 Høstakke af det paa Banestrækningen slaaede Hø langs med Skraaningens Grøftekant imod Skoven i Linæa-Vesterskov. Det er en Selvfølge, at Brandfaren herved betydelig forøges, idet Høet i Stakkene og Græsset samt Løvet fra Grøfteafpudsningen er endnu tørrere end Græsset paa Skraaningerne, og, antændt ved en stærk Blæst, endog kan kastes brændende langt ind i Skoven. D'Hrr. Klüwer og Fabricius have derfor i deres Betænkning stærkt fremhævet, at Jernbanebestyrelsen bør forpligtes til stadig at holde Græsset paa Jernbaneskraaningerne saa kort som muligt, til straks at bortføre det og til aldrig at gjøre det til Hø og stakke det paa Jernbaneskraaningerne.

Ligesom der i denne Henseende vistes en uforklarlig Ligegyldighed fra Jernbanebestyrelsens Side, gjordes der heller ikke Noget, efter at Brandskaden den 24de Juni havde fundet Sted, for at forebygge Gjentagelser, ved at paalægge Stopkolonnernes Folk eller Banevogterne at bevandre den Del af Banen, hvor Faren var størst, efter ethvert Togs Passage for at udslukke glødende Kul eller begyndende Antændelser. Da man ikke fra Jernbanens Side bekymrede sig om Brandfaren og de dermed opstaaede Tab, saa jeg mig selv nødsaget til at lade Skovstrækningen langs Banen bevogte ved Togenes Passage; men en saadan Bevogtning, som iøvrigt ikke kan paahvile Lodsejerne, bliver ufuldstændig derved, at man ikke véd, naar Extratog passere, samt derved at Adgangen til Banen, dens Skraaninger, Dæmninger og Grøfter ved § 61 af Politireglementet for de jydsk-fyenske Jernbaner af 30te September 1870 er forbudt Alle og Enhver, der ikke høre til Jernbanens Personale.

Den nævnte Plakat af 5te Maj 1847 foreskriver endvidere udtrykkelig i § 2, at der, saafremt der paa Jernbanerne istedetfor Hedning med svovlfri Kul (Cinders, Cokes) for Fremtiden skulde blive anvendt en anden Art af Hedning — — vil det nærmere blive foreskrevet, i hvilken videre Omkreds de nævnte Bestemmelser om Straatag, Hæsse o. s. v. ville være at bringe i Anvendelse. Dengang ligesom langt senere vare de lidet brandfarlige Cinders det eneste Hedningsmateriale, der anvendtes under Lokomotiverne her i Landet, og ifølge Kontrakt om Anlæg og Drift af Jernbaner i Kongeriget Danmark af 18de Marts 1861 §§ 29 og 45 forudsættes den udelukkende Anvendelse heraf som Hedningmiddel. Man er imidlertid senere gaaet over til udelukkende Brug af de langt brandfarligere Stenkul, uden at der er truffet nærmere Bestemmelser om Forebyggelsen af den derved i høj Grad forøgede Brandfare, navnlig med Hensyn til en mere betryggende Indretning af Lokomotivernes Askekasse og Røgekassens eller Skorstenens Forsyning med hensigtsmæssige Gnistfangere.

Det er oftere blevet paastaet, at Brandfaren fra Lokomotiverne ikke saa meget hidrører fra Gnister eller antændt og løsreven Sod fra Skorstenen, som derfra at Fyrbøderne under Farten kaste oliet Tvist paa Ilden, og at brændende Dele deraf udkastes af Skorstenen, eller at Fyrbøderne udkaste glødende Slagger fra Fyrstedet, hvori der befinder sig ikke fuldt udbrændt Kul, samt at Ildrageren efter Benyttelsen befries fra de samme vedhængende glødende Kul ved at slaas af imod Lokomotivets Sider. Udkastning af Slagger under Farten, saavel som Indkastning af Tvist paa Fyrstedet, er vel forbudt, men begge Dele skulle dog hyppigere finde Sted, hvorfor det vil være tilraadeligt at forbyde Sligt, især hvor Skov, Hede- og Mosestrækninger passerer, og eventuelt strængt at straffe Vedkommende, hvis Forbudet alligevel overtrædes.

I de fleste mig bekendte Tilfælde af Antændelser fra sidst afvigte Sommer maa disse hidrøre fra Lokomotivets

Askekasse, idet Antændelsen er sket nær ved Sporet i den dette nærmeste Grøftekant eller Baneskraaning. Da jeg den 18de Juli d. A. ankom til Linæa-Vesterskov, var det Punkt, hvorfra Antændelsen havde fundet Sted, fuldkommen tydeligt; i Midten af en Græstue paa den indre Grøftekant var der brændt et rundt dybt Hul, medens den øvrige Græskant, som Ilden ved Vindens Magt hurtig var faret hen over, kun var afsveden. Dette Punkt var beliggende ved den sydøstlige Udkant af det paa Grøftkanten og Baneskraaningen afsvedne Areal. Banen var dengang overstrøet med ubrændte, halv- og helbrændte smaa Kulstykker, da der anvendtes saa smaa Kul til Hedning, at disse tildels gik ubrændte gennem Risterne; ogsaa smaa Stykker af Fyrretræ-Kul bemærkedes, og det oplystes, at Fyrretræ benyttes til Opfyringen. Mange af disse Kulstykker laa ganske nær ved Banegrøften.

Lokomotivernes Askekasse er baade bagved og foran forsynet med en Klap til at lukke, men Lokomotivfører Fischer oplyser ved Forhøret den 21de Juli d. A., at den forreste Klap altid holdes aaben for at forøge Trækket. At der vil kunne fare Gnister og falde Kulstykker ud af denne aabne Klap under Farten, især i stærk Blæst, er utvivlsomt, og herom vidner jo desuden de over hele Banen spredte Kulstykker; men Aarsagen til Antændelserne i Banegrøften og paa Skraaningerne bliver da ogsaa let forklarlig. Lokomotiverne paa Silkeborgbanen ere da ogsaa i den seneste Tid, desværre først efter at den brandfarlige Periode af Sommeren var forløben, blevne forsynede med en fast et Par Tommer høj Kant foran paa Askekassen, men først Erfaringen vil efter vise, om den er tilstrækkelig høj til at forhindre Udfaldning af Aske og Kul under Farten.

Medens jeg i det Foregaaende har eftervist, hvor liden den Betyggelse er, der for Tiden haves mod Antændelse fra Lokomotiverne, især i Midt- og Vestjylland, hvor den stadige og udtørrende Blæst gjør Moser, Lyng, Græs og Løv yderst modtagelige herfor, saavel som at de Sikkerheds-

foranstaltninger, der alt ere trufne, selv om de overholdes, langt fra ere tilstrækkelige, skal jeg nu tillade mig at henlede Opmærksomheden paa de Sikringsforholdsregler, som i saa Henseende andetsteds, navnlig i Tyskland, ere trufne, og dertil knytte Forslag til forebyggende Foranstaltninger her i Landet.

Af den i Afskrift vedlagte Bekjendtgjørelse (Bil. 1) fra det preussiske Finansministerium af 27de Septbr. 1846 og 11te Septbr. 1853 til samtlige Regeringskredse i Preussen, om Forhindring af Skovbrand ved Jernbanedriften, vil det bemærkes, at man allerede dengang af Erfaring var bleven opmærksom paa denne Fare, og ansaa det nødvendigt, at der blev truffet Forebyggelses-Forholdsregler derimod. Der anbefales heri Regeringerne at paalægge Forst-Opsyns-Betjentene under vedholdende Tørke at bevandre den Del af deres Opsigts-Distrikt, som ligger umiddelbart ved Jernbanen, hver Gang et Tog passerer, og at opfordre Jernbanebestyrrelserne til at indskærpe deres Betjente den største Forsigtighed til Forhindring af Brandfare, samt at paalægge Banevogterne efter hvert passerende Tog omhyggelig at efterse den under deres Tilsyn henlagde Del af Banen, for at udslukke de glødende Kul, som muligen maatte findes paa Banen. I flere Tilfælde — fortsætter Bekjendtgjørelsen — er Ilden opstaaet derved, at de fra Lokomotivets Ildsted udfaldende Kul ere faldne i de med Græs bevoksede Jernbanegrøfter og have antændt det tørre Græs, hvorfra Ilden har forplantet sig i Græs og Lyng til den tilstødende Skovbestand. For at forhindre den paa denne Maade fremkommende Brand foreslaas det, at holde den Banen tilgrænsende Grund i en Bredde af 10 Alen fri for Græs og Lyng, eller bestandig omgravet, hvor dette maatte være tilraadeligt for Øjemedets Opnaaelse, og man anbefaler indtrængende Jernbanebestyrrelserne denne prøvede Sikkerhedsforanstaltning, da det ligger i deres egen Interesse ved i rette Tid at anordne hensigtsmæssige

Forebyggelses-Foranstaltninger at befri sig for større Erstatningsgodtgjørelser.

I de tekniske Overenskomster angaaende Bygningen og Driftsindretningen af Jernbaner, gjældende for de tyske Jernbane-Bestyrrelser, hedder det i:

§ 49. »I Skove skal til Sikring mod Skovbrand holdes en Stribe Land bar eller benyttet paa en saadan Maade, at Brand derved forhindres. Stribens Bredde bestemmes efter de lokale Forhold.«

Skjønt det saaledes ikke i Preussen er paalagt Jernbanerne ved Lov at foranstalte Anlæg af beskyttende Brandbælter langs Jernbanerne, saa sker dette dog frivilligt, idet Jernbane-Bestyrrelserne maa afholde Erstatningen for den Skade, som bevislig er forarsaget ved Antændelse fra Lokomotiver.

Da Naturforholdene i Hannover have saa stor Lighed med Midt- og Vestjyllands, er den vedlagte Skrivelse fra den kgl. Jernbanekommission i Harburg til det danske General-Konsulat i Hamburg af ganske særlig Interesse (Bilag 2). Det fremgaar deraf, »at Bestyrelsen for de hannoveranske Statsjernbaner paa alle Steder, hvor Mose, Hede eller Naaletræskov findes i Nærheden af Banen, lader anlægge beskyttende Brandbælter i en Bredde af 26 Mtr. (39 Alen) regnet fra Banegrøften. Det fornødne Areal erhverves næsten altid ved frivillig Overenskomst. Brandbæltet udføres paa den Maade, at den Banen nærmest liggende Flade holdes fuldstændig bar i en Bredde af 9 Mtr. (13 $\frac{1}{2}$ Al.), og den øvrige Del af Fladen beplantes med Løvtræ, som dog haves under stadig Eftersyn for at holde den fri for Lyng og Naaletræopvækst. Som Grænse anlægges en ca. 3 Metre bred og 0,9 Metre dyb Grøft med Vold, som ligeledes beplantes med Løvtræ. Grøften holdes bestandig bar.«

»Langs med den under vor Forvaltning staaende 22 Mile lange Banestrækning« — fortsætter Kommissionen — »have vi i Løbet af Sommeren haft 3 ved Antændelser fra

Lokomotiverne foraarsagede Ildsvaader, der opkom paa saadanne Steder, hvor det beskyttende Brandbælte endnu manglede. Der brændte herved ca. 13 Hect. Hede og 1,3 Hect. ung Fyrrebestand, og Erstatningen for den samtlige Skade blev det paalagt Jernbanebestyrelsen at afholde."

Ogsaa paa mange andre Steder i Tydskland ere beskyttende Brandbælter langs Banerne forlængst indførte, og den tidligere Brandfare derved i væsenlig Grad hævet*).

*) Først nylig er jeg bleven opmærksom paa en interessant Afhandling om Beskyttelses- og Sikkerhedsbælter langs Jernbanerne i Tyskland af Forstdirecteur H. Burchhardt i det af ham i tvangløse Hefter udgivne Skrift "Aus dem Walde, 2tes Heft. Hannover 1869", hvori han blandt andre meddeler følgende Oplysninger om i Udførelse bragte Beskyttelses-Foranstaltninger mod Brandfare fra Jernbaner.

"I Hannover have de af Jernbanebestyrelserne anlagte Sikkerhedsbælter af 10—14 Alens Brede, der paa den ydre Side ere indfattede af Brandgrøfter og tætplantede Birkerækker, ikke vist sig tilstrækkelige paa Grund af deres ringe Brede. Hvor Banerne gennemskære kongelige Skovdomainer, har Forstbestyrelsen derfor udvidet disse Beskyttelsesanstalter. Sædvanligvis er der anlagt Brandgrøfter i 50 til 70 Alens Afstand og paa det mellem den af Jernbanen renholdte Sikkerhedsstribe og Brandgrøften liggende med Træer bevoksede Areal holdes Jorddækket frit for brandfarlige Stoffer; desuden er der i Fyrreskove plantet et eget Sikkerhedsbælte med Løvtræ.

1. Ved Jernbanen fra Osnabrück til Emden (mellem Lingen og Meppen) i Forstdistriktet Altlingener Sand langs begge Sider af Banen:

a) Jernbanens Sikkerhedsstribe af 14 Alens Brede, tildels anvendt af Banevogterne til Dyrkning af Grøntsager og iøvrigt holdt ren ved Gravning. Udkanten indfattet med en Række Birke.

Hertil slutter sig Forstsvæsenets Anlæg:

b) To Dobbeltvolde (mager Sandbund) dannet af Grøfter og beplantet med Birk, incl. Grøfterne 18 Alen.

c) Bag disse en for ildfængende Stoffer rensed Stribe, som tillige benyttes til Vej, 10 Alen.

Ialt fra Banen 42 Alen. Grøfternes og Træplantningernes Renholdning sker ved Skrælning eller Jordpaalægning.

I Norge indbragtes af J. Sverdrup og F. Norgreen i Februar Maaned d. A. i Odelstinget vedlagte Lovforslag om Tillæg til Lovgivningen om Jernveje (Bil. 3). Det gaar ud paa ved Lov at forpligte Jernbane-Bestyrrelserne

I den nærliggende hertugelig Aremborg-Meppenske Fyrreplantning slutter sig til den gravede Sikkerhedsstribe en 12 Fod bred Birkeplantning, paa denne følger, adskilt ved en Grøft, en 12 Fod Vej, derpaa en 5 Fod bred Grøft og endelig i 20 Alens Afstand i den tilstødende Hovedbestand en lignende med Jernbanen parallel løbende Grøft. I det Hele c. 50 Alen.

I den tørre Sommer 1868 have begge disse Beskyttelsesanlæg vist sig tilstrækkelige.

2. Fra Lehrte til Harburg (mellem Celle og Ueltzen) im Lüsswalde paa begge Sider af Banen:

- a) Jernbanens omgravede Sikkerhedsstribe af 14—21 Alens Brede. Forstvæsenets sig hertil sluttende Anlæg:
- b) Et Birkebælte af 35—42 Alens Brede.
- c) En renholdt 10 Alen bred Kjørevej.
- d) Langs denne unge Kulturer paa Brandgrøft af 3 Alens Brede.

Fra Banens Rand tilsammen 70 Alen; paa særlig farlige Steder endnu bredere.

Disse udstrakte Foranstaltninger til Forhindring af Brandfare fra Jernbanen ere foranledigede ved de store Tab, som disse udstrakte Skovarealer led ved Antændelse fra Jernbanen i 1857, og hvorved den derværende Forstforvaltning havde at likvidere med Jernbanebestyrelsen den betydelige Erstatningssum af c. 400,000 Kr.

I Naaleskovene, som gennemskæres af Jernbanen fra Berlin til Stettin, ere 40 Alen brede Sikkerhedsbælter rent afdrevne; de forpagtes af Jernbanebestyrelsen til Banevogterne til Dyrkning af Grøntsager, og hvor dette ikke kan ske, holdes de gravede og fri for Trævækst. Hvor Erhvervelsen af Grunden til Beskyttelsesbæltet ikke kunde opnaas, er der i Afstand fra 40—50 Alen fra Banen og parallelt med denne anlagt Brandgrøfter og fra 30—30 Alen Tværgøfter; Træbestanden er derimod her uberørt, men Jordbunden holdes gravet og fri for Naaleaffald.

Ved Berlin-Anhalt Banen findes, regnet fra Midten af Banen, en Stribe paa 30 Alen ren hugget og befriet for alle brændbare Stoffer. Hvor Afdriften her endnu ikke har fundet Sted, er idetmindste Underskoven fjærnet og Jordbunden omgravet. Da disse Forholdsregler have vist sig utilstrækkelige, bliver der anlagt Beskyttelsesbælter af mindst 45 Alens Brede.

til saavel ved Bygning som ved Drift af Lokomotiv-Jernbaner, der anlægges eller ere anlagte gennem Skove, at iagttage saadanne Forsigtighedsregler, som skjønnes at kunne tjene til Sikkerhed for Ildsvaade. Herhen formenes at høre: Brugen af saa lidet farligt Brændemateriale som muligt (Cinders), Anbringelsen af fuldtbetryggende Gnistfangere paa Lokomotiverne; Ansættelse af talrigt Vagtmandskab langs Linien, dettes Forsyning med fornødne Slukningsapparater, samt Befaring af Linien umiddelbart efter hvert Tog, Altsammen i den Tid af Aaret, da Antændelser ere at befrygte. Endvidere foreslaas det, at Grundejeren, naar Jernbanen agtes ført igennem eller i umiddelbar Nærhed af Skov, tillægges Adgang til ved lovligt Skjøn at se afgjort, i hvilken Udstrækning eller Brede langs Jernbanelinien, Grund skal erhverves for Anlægget til Forebyggelse af Ildfare for Skovene.

Sagen kom ikke til Behandling, men Jernbane-Committeen henstillede til Odelsthingets Beslutning, at oversende Forslaget til Regeringen med Anmodning om:

- a) at tage under Overvejelse, hvorvidt en Lov angaaende den deri omhandlede Gjenstand bør istandbringes og i bekræftende Fald at forelægge næste Storting Forslag hertil.
- b) at drage Omsorg for, at der ved Anlæg og Drift af Statens Jernbaner træffes de hensigtsmæssigste Foranstaltninger til at forebygge Fare for, at Ildebrande opkomme fra Lokomotiverne.

Efter brevlig Meddelelse fra Professor Aschehoug i Kristiania er der, efter at Committeens Indstilling indgaves, indtruffet mindst tre temmelig alvorlige Skovbrande i Norge, som uden Tvivl ere foranledigede ved Gnister fra Lokomotiverne, og der hersker megen Frygt for denne Fare, som især vil blive stor i Østerdalens uhyre Skovstrækninger.

Jeg skal nu tillade mig at henstille til Deres Excellences nærmere Overvejelse de Foranstaltninger, som her i Landet formentlig bør træffes, dels ved Lov og dels ad administrativ Vej, for fremtidig at forebygge den fra Lokomotiv-

driften truende Brandfare, idet jeg forudskikker den Bemærkning, at jeg herved nærmest har haft Midt- og Vestjyllands Forhold for Øje.

1. Mest betryggende vil det i saa Henseende være, ved Lov at forpligte Jernbanernes Bestyrelser til at foranledige, at der langs med Banerne gennem Skove, Heder og Moser anlægges beskyttende Brandbælter af en passende Brede, som bestandig ved Gravning eller Pløjning holdes fri for Græs, Lyng og Løv for derved at forhindre, at en paa Jernbanens Grøftkanter eller Skraaninger stedfunden Antændelse forplanter sig til de nærliggende Skove og Heder, eller at Gnister fra Lokomotivets Skorsten antænde disse, samt at Moser, der berøres af Jernbaneanlægget, i en vis Afstand fra dette belægges med et dækkende Lag af Sand eller Grus.

Forsaavidt denne Foranstaltning ikke, for de allerede anlagte Jernbaners Vedkommende, kan ske ved Lov, maa det paalægges Jernbane-Bestyrelsen at bringe den til Udførelse ved mindelig Overenskomst med vedkommende Lodsejere, saaledes som dette er udført i Hannover. Formentlig vil det ikke være nødvendigt, at Jernbanen erhverver Grunden, men kun at foranledige, at vedkommende Ejendomme overtage en thinglæst Servitut, hvorved Ejerne forpligtes til bestandig at holde det omhandlede Beskyttelsesbælte frit for Græs, Lyng og Løv eller under en saadan Kultur, som svarer til Øjemedet. Beskyttelsesbælter bør i Heder have en Brede af 12 Favne og i Naaletræ-Skove eller Plantninger en lignende Brede, hvoraf dog kun den Jernbanehegnet nærmeste Stribe Land af 4 Favnes Brede holdes fri, medens den øvrige Del kan tilplantes med Løvtræ, som dog bestandig maa holdes befriet for Lyng og Naaletræopvækst. I Løvskove vil derimod Beskyttelsesbæltet formentlig kunne indskrænkes til en Brede af 4 Favne. Hvor Jernbanen berører Moser, vil en Gravning eller Pløjning af Grunden ikke svare til Øjemedet, og den bør derfor i en Afstand af 25 Alen fra Banesporets Midte — i

den Brede som sædvanligvis nu exproprieres som Sikkerhedsbælte — belægges med Sand eller Grus for at forhindre Mosens Antændelse, hvis Slukning, naar den engang har fundet Sted, er særdeles møjsommelig og vanskelig.

2. Ved et Tillæg til det af Indenrigsministeriet under 30te Septbr. 1870 approberede Politireglement for de jydsk-fyenske Baner maa der derhos tilføjes Bestemmelser om:

- a) At der som Hedningsmateriale i den brandfarlige Tid af Aaret (Juni, Juli, August) kun kan tilstedes Anvendelsen af Cinders.
- b) At Banen i den brandfarlige Tid af Aaret skal befares umiddelbart efter ethvert Tog, for straks at slukke mulige Antændelser.
- c) At Lokomotiverne forsynes med hensigtsmæssigere Askekasser og fuldt betryggende Gnistfangere, og
- d) At Jernbane-Bestyrelsen forpligtes til stadig at holde Græs og Lyng paa Banens Skraaninger og Grøftkanter saa kort som muligt og til straks at lade det Afslaaede føre bort, og aldrig — som hidtil er sket — at gjøre det til Hø og stakke det paa Banen.

Ærbødigst

C. M. Poulsen.

Frederiksberg, Kastanievej 5,
d. 21de Oktbr. 1874.

Bilag 1.

Verhütung von Waldbränden.

Erlasz an die Königl. Regierung zu: Königsberg, Danzig, Marienwerder, Posen, Bromberg, Köslin, Erfurt, Münster, Minden, Arnsberg, Cöln, Coblenz, Düsseldorf, Aachen, Trier wegen Verhütung von Waldbränden, welche aus Veranlassung des Eisenbahnbetriebes entstehen, vom 11. September 1853 (Min. Blatt der inn. Verw. 1853 Pag. 252 Nr. 211).

Im Anschlusse erhält die Königl. Regierung Abschrift einer unter dem 27. Septbr. 1846 an die Regierungen zu: Frankfurt,

Stettin, Magdeburg, Liegnitz, Oppeln, Breslau, Merseburg und Potsdam erlassenen Verfügung (Anlage A) betr: die Verhütung von Waldbränden, welche durch den Auswurf glühender Kohlen von den Locomotiven entstehen, zur Nachricht und Nachachtung.

Berlin, d. 11. Septbr. 1853.

Der Finanzminister

Bodelschwingh.

Anlage A.

In der neuen Zeit sind öfters durch den Auswurf glühender Kohlen von den Locomotiven längs den Eisenbahnen Waldbrände in den Königl. forsten entstanden, welche vielleicht hätte vorgebeugt werden können, wenn die erforderlichen Vorsichtsmaassregeln, namentlich bei lange anhaltender trockner Witterung, nicht verabsäumt worden wären. Um den hierdurch zu besorgenden Beschädigungen der Königl. Forsten thunlichst vorzubeugen, wird der Königl. Regierung empfohlen, dafür zu sorgen, dass die nöthigen Vorbeugungsmaassregeln überall getroffen werden. Zu dem Ende ist es rathsam, die Forst-Schutzbeamten anzuweisen, dass sie zur Zeit anhaltender Dürre den an den Eisenbahnen gelegenen Theil ihres Schutz-Bezirks wo möglich nach dem jedesmaligen Passiren eines Zuges begehen, und die Directionen der Eisenbahn-Gesellschaften aufzufordern, dass sie ihren Beamten die grösste Vorsicht zur Verhütung von Feuergefahr einschärfen, und die Bahnwärter anweisen nach jedem Zuge den zubeaufsichtigenden Theil der Bahn sorgfältig zu revidiren, und etwa sich vorfindende glühende Kohlen etc. auszulöschen.

In mehreren Fällen ist das Feuer dadurch entstanden, dass die aus dem Heerde der Locomotive ausfallenden Kohlen in die beraseten Gräben der Eisenbahn gefallen sind, und das trockne Gras entzündet haben, so dass von hieraus das Feuer in dem Grase und Heidekraut nach den angrenzenden Beständen übergelaufen ist.

Um der Entstehung eines Brandes auf diese Weise vorzubeugen, erscheint es angemessen darauf hinzuwirken, dass der

Boden an der Grenze der Bahn in einer Breite von etwa zwei Ruthen von Gras, Moos und Heidekraut etc. frei und stets wund erhalten werde, wo solches für den Zweck rathsam ist. Die Königl. Regierung mag daher die Ausführung dieser in vielen Fällen bewährten Maasregel den Directionen der Eisenbahngesellschaften dringend empfehlen, da es in ihrem eigenen Interesse liegt, durch rechtzeitige Anordnung der zweckdienlichen Vorbeugungsmaasregeln vor grösserer Schadensersatz-Forderung sich zu bewahren.

Berlin, d. 27. Septbr. 1846.

Ministerium des Königl. Hauses General-Verwaltung der Domänen und Forsten.

Thoma.

Technische Vereinbarung
über den Bau und die Betriebseinrichtungen der Eisenbahnen
(des Vereins deutscher Eisenbahnverwaltungen).

§ 49. Im Waldungen ist zur Sicherheit gegen Waldbrände ein Streifen wund zu halten, oder in solcher Weise zu benutzen, dasz die Fortpflanzung des Feüers dadurch behindert wird. Die Breite des Streifens ist nach der Localität zu bestimmen.

Bilag 2.

Hannoversche Staats Eisenbahn.

Journal Nr. 4275 Litra B.

Harburg, d. 9. Oktober 1874.

Die Königliche Eisenbahn-Commission zu Harburg -- an
Das Königlich Dänische General-Consulat zu Hamburg.

Auf das gefällige Schreiben vom 5te d. M. erwidern wir
Nachstehendes ergebenst:

Die im Preussischen Staate liegenden Eisenbahnen sind bis
jetzt gesetzlich nicht verpflichtet, Brandschutzstreifen längs der
Bahn anzulegen. Letzteres geschieht vielmehr aus eigenen An-
triebe, da den Eisenbahnverwaltungen der Schaden zur Last
fällt, welches durch die Feuersauswürfe der Locomotiven nach-
weislig verursacht sind.

Die Verwaltung der Hannoverschen Staatsbahn lässt an allen Stellen, wo Moor, Haide oder Nadelholzwaldungen in der Nähe der Bahn befindlich sind, Brandschutzstreifen in einer Breite von 26 Metr., von dem Bahngraben abgerechnet, anlegen. Das erforderliche Terrain wird fast immer im Wege der gütlichen Vereinbarung erworben. Die Herstellung der Schutzstreifen erfolgt in der Weise, dass die zunächst der Bahn liegende Fläche in einer Breite von 9 Metr. vollständig kahl gelegt und die übrige Fläche mit Laubholz bepflanzt wird, welches jedoch unter fortwährender Aufsicht gehalten wird, damit Haide oder Nadelholzanwüchse nicht vorkommen. Zur Begrenzung wird ein circa 3 Mtr. breiter, und 0,9 Mtr. tiefer Graben mit Wall, welcher letztere ebenfalls mit Laubholz bepflanzt wird, angelegt. Der Graben wird stets wund gehalten.

Neben der unter unserer Verwaltung stehenden 22 Meilen langen Bahnstrecke haben im Laufe dieses Sommers 3 Brände, verursacht durch den Funkenauswurf der Locomotiven, an solchen Stellen stattgefunden, wo die Brandschutzstreifen noch fehlen. Es sind dabei circa 13 Hectar Haide, und 1,3 Hect. junger Kiefernbestand verbrannt, und ist der gesammte Schaden der Eisenbahnverwaltung zur Last gefallen.

Schliesslich bemerken wir ergebenst, dass, soviel uns bekannt, in der Provinz Hannover eine Gesellschaft nicht existirt, bei welcher Haidenanpflanzungen gegen Feuergefahr versichert werden.

Klemme.

Bilag 3.

Dokument Nr. 32.

1874.

Fra Jernbanekomiteen.

Forslag til Lov indeholdende Tillæg til Lovgivningen om Jernveje.

Til Odelstinget.

Undertegnede giver sig herved den Ære at fremsætte for

Odelstinget hosfølgende Forslag til Lov indeholdende Tillæg til Lovgivningen om Jernveie.

Christiania, den 15. Februar 1874.

Ærbødigst

J. Sverdrup. F. Norgrenn.

Da Erfaring fra andre Lande og tildels ogsaa fra vort eget Land har vist, at Ildsvaade ofte fremkaldes ved Driften af Lokomotivjernbaner, der ere anlagte gennem større Skovstrækninger, er der opstaaet det Spørgsmaal om hvorledes der, naar Jernbaner komme til at omspænde større Dele af Landets Territorium, paa hensigtsmæssigste Maade vil kunne vindes Betryggelse mod Ildfare i deslige Tilfælde. Betydningen af dette Spørgsmaal er navnlig bleven følt af Østerdalens store Eiendomsmænd, hvis Skove paa Grund af Stedforholdene befrygtes at ville blive særlig exponerede, naar den i Distriktet paabegyndte Jernbane mellem Aamodt og Støren sættes under Drift. De have fremhævet at Jernbanelinien vil komme til at gaa igjennem nogle af vort Lands værdifuldeste Skovstrækninger, i hvilke Antændelse ved Gnister fra Lokomotivet af alt det brændbare Stof, som er ophobet i Skovene, vil kunne medføre de største Ødelæggelser, i Betragtning af at Skovene brede sig ud over et langstrakt tyndt befolket Dalføre, hvor der ikke er Anledning til, naar Skovbrand udbryder, med kort Frist at samle saa stort Antal Mennesker til Forebyggelse af Ildens Udbredelse, som Erfaring viser at være det eneste paaregnelige Middel til Slukning. Under Følelsen af denne Fare have derfor flere af disse Eiendomsbesiddere henstillet til Undertegnede at paakalde den lovgivende Magts Medvirkning til Beskyttelse for de store økonomiske Interesser, som her kunne sættes paa Spil, og som Følge heraf fremkommer vedlagte Forslag.

Dette Forslags Berettigelse ligger deri, at den Forpligtelse til efter Skjøn af uvillige Mænd at yde Erstatning, som i Tilfælde antages retsgyldigen at paahvile Jernbanens Bestyrelse eller det Offentlige, faktisk ikke yder den Skadelidte nogen sand Betryggelse, da Forholdets egen Beskaffenhed medfører, at det

meget sjældent vil kunne lykkes denne dels at tilveiebringe Beviset, dels at opnaa en Skadeserstatning, som er tilstrækkelig. Under disse Omstændigheder kræver Sagens Vigtighed, at Jernbanens Bestyrelse ved Lov paabindes saadanne Forsigtighedsregler saavel ved Bygning som ved Drift af Lokomotivjernveie, der anlægges eller ere anlagte gennem Skov, som efter hvad der enten paa Forhaand eller erfaringsmæssigt vil kunne skjønnes i væsentlig Grad vil kunne tjene til Sikkerhed mod Ilds-vaade. Herhen formenes at henhøre: Brugen af saa lidet farligt Brændemateriale som muligt, Anbringelse paa Lokomotiverne af fuldt betryggende Gnistfangere, Ansættelse af talrigt Vagtmandskab langs Linien, dettes Forsyning med Slukningsapparater, samt Befaring af Linien umiddelbart efter hvert Træn, altsammen i den Tid af Aaret, da Antændelse kan være at befrygte. Endvidere bør Grundeieren, naar Lokomotivjernvei agtes ført igjennem Skov eller i umiddelbar Nærhed af Skov, tillægges Adgang til ved lovligt Skjøn at see afgjort, i hvilken Udstrækning eller Bredde langs Jernbanelinien Grund skal erhverves for Anlægget til Forebyggelse af Ildsfare for Skoven.

I begge disse Henseender indeholder Lovforslaget fornødne Bestemmelser.

I Henhold til Foranferte tillade vi os at fremsætte for Odelstinget følgende Forslag til:

Lov

indeholdende Tillæg til Lovgivningen om Jernveie.

§ 1.

Hvilke særskilte Forsigtighedsregler skulle komme til Anvendelse ved Bygning og Drift af Lokomotiv-Jernvei, der anlægges eller er anlagt gennem Skov eller i umiddelbar Nærhed af Skov, for saa vidt muligt at opnaa Sikkerhed mod Ilds-vaade, bestemmes af Kongen.

§ 2.

Ved Anlæg af Jernvei, som skal drives med Lokomotiv og være til almindelig Afbenyttelse, kan Grundeieren, naar Veien agtes ført gennem Skov eller i umiddelbar Nærhed af Skov, forlange afgjort ved Skjøn, i hvilken Udstrækning, under Hensyn

til de i § 1 omhandlede Regler, Grund skal erhverves for Anlægget, til Forebyggelse af Ildsfare for Skoven ved dets Drift. Skjønnets afgives i Tilfælde under de ved Lov om Jernvei af 12te August 1848 § 4 anordnede almindelige Taxationer af de dertil opnævnte Mænd og indføres overensstemmende med de angaaende disse Forretningers Afholdelse givne Forskrifter. Dog skal det være Grundeieren uforment at lade Skjønnets og de Værdsættelser, som dette maatte nødvendiggjøre, foretage ved en efter Lovgivningens almindelige Regler afholdt Forretning, for saavidt Sagen ikke bekvemmeligere har kunnet fremmes i Forbindelse med fornævnte almindelige Taxationer eller den er foranlediget ved senere af Anlæggets Bestyrelse besluttede Arbejder, saasom delvis Omlægning af Jernveien, Anbringelse af Sidespor, Anlæggelse af Sporvei til Kul og Vandstationer og Lignende.

§ 3.

Paa samme Maade kan Grundeieren fo. dre bestemt Størrelsen af Grundstykket, der ved Anlæg af en Jernvei, som den i § 2 omhandlede eller senere under dens Drift erhverves til Tomt for Vaaningshus, Oplagssted, Smedie eller anden Indretning, der kan medføre Ildsfare for til Grundstykket stødende Skov.

§ 4.

Bestemmelserne i §§ 2 og 3 skulle være anvendelige om ogsaa Jernveien ved nærværende Lovs Bekjendtgjørelse er besluttet anlagt og de almindelige Taxationer i den Anledning afholdte.

Christiania den 15. Februar 1874.

Ærbødigst

J. Sverdrup. F. Norgrenn.

Til Indenrigsministeriet.

Ærbødigst Indstilling fra Dr. phil. C. M. Poulsen, Ejer af Linæa Vesterskov ved Laven Station paa Silkeborgbanen, i Anledning af den sammesteds under 24de Juni d. A. forefaldne Skovbrand, foranlediget, som det maa antages

efter de stedfundne Undersøgelser og Brandforhør, ved glødende Kul fra Jernbane-Lokomotivet, om at:

Ministeriet maatte foranledige, at der ydes en passende Erstatning for den lidte Brandskade.

Bilag.

1. Betænkning fra Jægmester, Skovrider Klüwer og kgl. Skovfoged Fabricius af 6te August 1874, med tilhørende Kort over det afbrændte Areal.

2. Udskrift af Silkeborg Birks Politiprotokol over de i Anledning af Branden i Linaa Vesterskov optagne Forhører.

3. Udskrift af Silkeborg Birks Politiprotokol over Branden i Sindbjerg Mose paa Sejs Hede.

4. Erklæring fra d'Hrr. Th. Bindsbøl, Harald Foss og A. Thorenfeld.

St. Hansdag den 24de Juni 1874 omtrent Kl. 12¹/₂, 5 à 10 Minutter efterat Middagstoget fra Skanderborg til Silkeborg havde passeret »Bakbo«, tilhørende Gaardmand Strunge, bemærkede dennes Tjenestepige Thomine Andersen ved at gaa over Gaarden, at der opsteg Røg fra Banestrækningen mellem Banens St. 275—280 i Linaa-Vesterskov. Hun tilkaldte straks Gaardens øvrige Beboere og ilede i Forening med Gaardmand Strunge, dennes Broder og Svenskeren Janus Nielsen saa hurtig som muligt til Brandstedet.

Medens tre af de nævnte Personer søgte at standse Ildens Udbredelse, fortsatte Gaardmand Strunge sit Løb til Skovfogedstedet for at tilkalde Skovfoged Niels Madsen, der imidlertid tilligemed sin ældste Søn med samme Tog var afrejst til Silkeborg St. Hans Marked. Han fik der en af Hestene for skyndsomst at underrette Brandfogderne i Linaa og Laven om Branden og for undervejs at tilkalde Hjælp. Uheldigvis vare mange af Beboerne til Marked, men til Brandstedet indtraf dog snart Skovfogdens Søn, Mads, fire Mand fra Laven og et lignende Antal fra Rindsholm, hvor Ilden tidlig var bleven bemærket.

Ilden var opstaaet i det tørre Græs og Løv ved den indre mod Banen vendte Side af Banegrøften og hidrører utvivlsomt fra et fra Lokomotivets Askekasse faldet Stykke glødende Kul, som ved den stærke syd-sydøstlige Vind, der herskede under Branden, førtes til Grøftranden. Togene vare den 24de Juni paa Grund af det store St. Hans Marked i Silkeborg meget store og Fyringen stærk. Fra Grøftranden forplantede Ilden sig op ad den temmelig høje Baneskraaning, næret af det tørre Græs, og videre til den modsatte Side af Hegnet til den ved Jernbaneanlægget aabenstillede høje Bøgeskov, hvis udtørrede Løvdække fængede og ved Vinden og det af Heden foraarsagede Lufttræk hvirvledes højt op i Luften og afsved det friske Løv paa de største Bøge højt oppe i Toppen. Ved den langs Foden af den saakaldte »Udsigtsbakke« førende Spadserevej vilde Slukningen være lykkedes, saafremt tilstrækkeligt Mandskab havde været tilstede; men de tre tilstedeværende Folk fra »Bakbo« formaaede ikke at begrænse Ilden her. Da den derfor fra Bøgeskoven havde naaet Udsigtsbakkens med Naaletræer beplantede og med høj Lyng begroede stejle Skraaning, blev den tilgrænsende Bøgeskov lige saa fuldt som Naaletræplantningerne et Rov for Ilden.

Den med stort Besvær og mange Efterplantninger tilvejebragte, vellykkede 14-aarige Naaletræplantning paa den stejle mod Syd vendte Høgholtbakke gik derpaa ogsaa tilgrunde, og Jordlaget er derhos saa gjenembrændt, at der ikke vil være Mulighed for at beplante den straks — ikke før den atter er lynggroet — uden ved Anvendelsen af de kostbareste Kulturmetoder. Først efterat Ilden havde naaet Toppen af Høgholt og ødelagt dennes Bestand af vindstærke Bøgetræer i en Strækning ned ad den modsatte mod Nordvest vendende Skraaning, lykkedes det endelig det fra Linaa talrigere tilstedekommande Mandskab og Linaa Brandfoged, Laurids Sørensen Skau's Energi at hindre Ildens videre Fremtrængen. Saafremt det ikke var lykkedes det forøgede Mandskab her at blive Herre over Branden, vilde

den store med Naaletræer beplantede Hedeslette, som gennemskærer Bøgeskoven fra Vest til Øst, være bleven antændt, og den største Del af det c. 400 Tdr. Land store Skovareal sandsynligvis være bleven et Bytte for Ilden. Branden var slukket henimod Kl. 4 og i Løbet af $3\frac{1}{2}$ Time var henved 6 Tdr. Land Bøgeskov og vellykket Naaletræplantning paa et meget vanskeligt Terrain aldeles ødelagt, og Bøgeskoven er derved berøvet sin Dækning af vindstærke Træer. Brandvagten forhindrede heldig Ildens fornyede Opblussen, indtil en den 26de Juli indtraadt stærk Regn aldeles slukkede den.

Med Hensyn til det afbrændte Areal's Størrelse og det ved Brandskaden foraarsagede Tab skal jeg henvise til vedlagte af Jægermester Klüwer og kgl. Skovfoged, Forstkandidat Fabricius efter forudgaaet Undersøgelse afgivne Betænkning (Bilag 1), af hvilken det fremgaar, at det afbrændte Areal udgjør $5\frac{1}{2}$ Tdr. Land, hvis Bestand tildels bestod af ældre og yngre Bøgeskov, men fornemmelig af Rødgran og sjeldnere Naaletræer, som havde opnaaet en Alder af fra 8—20 Aar. Det direkte Tab ansættes herefter til 200 Rdl. pr. Td. Land eller 1100 Rdl. Det indirekte Tab, som opstaar derved, at de udførte Kulturer have været vanskelige at tilvejebringe, at Bøgeskoven ved Branden er stillet aaben mod Solen og Vestenvinden paa et meget højtliggende Sted og derved vil gaa tabt som saadan, samt kun vil kunne erstattes ved lægivende Naaletræer, hvoraf Udbyttet ikke vil kunne give nogen væsentlig Indtægt selv i en fremrykket Alder, anslaaes til 400 - hvortil endnu kommer den mig paahvilende Forpligtelse til straks at tilkultivere det afbrændte Areal, hvilken Kulturs Iværksættelse paa Grund af det stærke Afhæng mod Syd, den nu manglende Beskyttelse mod Vest og den heldige Beskygning af de nu ødelagte Løvskoggrupper ikke

vil kunne udføres uden Anvendelsen af meget kostbare Kulturmethoder, anslaaes til 275 Rdl.

altsaa hele Brandskaden 1775 Rdl.

Den af min Skovfoged Niels Madsen, forinden min Ankomst til Skoven, foretagne Opmaaling og Vurdering, som afgaves til Forhørsdommeren, angiver det afbrændte Areal til 7 Tdr. 1 Sp. Land og Skaden til 2075 Rdl.

At Brandens Oprindelse kun kan tilskrives Antændelse fra Jernbane-Lokomotivet, turde saavel fremgaa af d'Hrr. Klüwers og Fabricius Betænkning (Bilag 1), som af de i Anledning af Branden af Kammerjunker, Birke-dommer Drechsel optagne Forhører (Bilag 2 og 3), samt endelig af den i Afskrift vedlagte under Eds Tilbud afgivne Erklæring af d'Hrr. Th. Bindsbøll, Harald Foss og A. Thorenfeld (Bilag 4). Den bemærkedes kort Tid efter at Toget havde passeret Brandstedet, og de tililende Folk bemærkede Ingen paa Banen, saa langt de kunde øjne, ligesom jo ikke heller Uvedkommende maa passere Banen, aller-mindst paa den Tid Togene gaa. At den, som man har tænkt sig muligt, skulde være opstaaet derved, at der af en af Passagererne var kastet en brændende Tændstik ud ad Vinduet, idet Toget passerede Brandstedet, er ikke alene usandsynligt, men maa af Enhver, der har undersøgt Forholdene paa selve Stedet, erklæres for ligefrem umuligt, da en udkastet Tændstik vilde være slukket af den stærke Blæst eller i al Fald ikke kunde falde ned ved den indre mod Banen vendte Side af Banegrøften, ej heller vilde kunne frembringe en saadan dyb Brandplet i Græstørven, som den der fandtes paa det Sted, hvorfra Branden er ud-gaaet. Da d'Hrr. Bindsbøll, Foss og Thornfeld, som afgik med Toget den 24de Juni Kl. 12 14 M. fra Laven til Silkeborg, passerede det Sted i Linaa Vesterskov, hvor Antændelsen fandt Sted, bemærkede de, at der fra Lokomo-tivet faldt en stor Mængde Gnister, som af den stærke Vind førtes over mod Jernbaneskraaningen, og deres Op-mærksomhed var i den Grad fæstet til denne Begivenhed,

at Samtalen uvilkaarlig lededes hen paa Muligheden af Ildsvaade, og de fandt da ogsaa ved atter at passere Stedet med Toget, der afgaar fra Silkeborg Kl. 4, at Skoven var afbrændt, og en nærmere Besigtigelse af Brandstedet foretoges af dem umiddelbart efter Togets Ankomst til Laven Kl. 4^{1/2}. Idet jeg iøvrigt henviser til de optagne Forhører, skal jeg særlig henlede Opmærksomheden paa Lokomotivfører Fischers Udsagn for Retten den 21de Juli d. A. (Bilag 3), hvorved der oplyses, at den Klap der var anbragt foran paa Lokomotivets Askekasse altid holdes aaben, og skjønt han paa Grund af sin Stilling under Kjørselen ikke kan se og ikke heller har set, at der er faldet Gnister ud af bemeldte aabne Klap, har han dog, efter hvad Andre have erfaret, ingen Tvivl om Muligheden deraf og véd ikke nogen anden Aarsag at opgive til de i den senere Tid passerede Skov- og Hedebrande end Gnister fra Lokomotivet, uagtet han paa den anden Side ikke bestemt kan paavise, at de hidrøre derfra.

Naar der tages Hensyn til, at de paa Silkeborg Banen anvendte Lokomotiver kun ere forsynede med temmelig aabne Rister som Gnistfangere, i Røgekammeret under Skorstenen, at den forreste Klap paa den i det Hele korte Askekasse altid holdes aaben for Træk, og at den bagerste Klap vistnok af og til aabnes for endmere at forøge Trækket og Farten, hvorpaa den stærke Gnistudstrømning, der undertiden finder Sted, tyder (Bil. 4), saa erholder det Faktum, at Banen overalt, hvor jeg har undersøgt den, i større og mindre Grad, fandtes overstrøet med anbrændte og ubrændte Kul lige til Grøftkanten, samt de hyppige Antændelser i den brandfarlige Tid af Sommeren, let sin Forklaring. Naar det endnu tilføjes, at der langs Foden af Jernbanens Skraaninger henstilles Stakke af det paa disse slaaede Hø (Bil. 1 & 2), og at det fra Banegrøfternes Afpusning og Rensning samlede Græs og Løv henligger i lang Tid langs Grøftkanten i tør Tilstand (Bil. 2) og saaledes afgiver yderst farlige Emner for Antændelser, saa kan det vistnok med

Rette paastaas, at der ikke fra Jernbane-Bestyrelsens Side er vist den tilberlige Forsigtighed, især under en saa ualmindelig tør og brandfarlig Periode, som den der indtraadte i Juni og Juli Maaned d. A.

Antændelser fra Jernbane-Lokomotiverne paa Baneskraaningerne i Aarets tørre Tid fremkomme derfor her i Landet hyppig, og den samme Dag, som Branden opstod, efterat Middagstoget havde passeret Linaa Vesterskov, tændte Lokomotivet for Eftermiddagstoget fra Silkeborg til Skanderborg Kl. 4 $\frac{1}{2}$ paa 2de Steder af Jernbaneskraaningen i Linaa Vesterskov, hvilke Antændelser dog slukkedes, uden at udbrede sig videre, af de tilstedeværende Folk, deriblandt Brandfogden fra Linaa, som efter den store Brands Slukning vare gaaede ned til Kilderne ved Banen for at slukke deres Tørst (Bilag 2). I Ugen fra den 21de til 27de Juni d. A. indtraf der, foruden Antændelserne i Linaa Skov, ikke færre end tre andre Brandtilfælde paa Strækningen mellem Laven og Silkeborg, og i det den 9de Juni i Sindbjerg Mose paa Sejs Hede indtrufne Tilfælde er der ved tilstedeværende Vidner ført Bevis for, at Antændelsen er foraarsaget ved Lokomotivet (Bilag 3). Endnu talrigere ere de Tilfælde, hvor Ilden ikke forplanter sig videre, men indskrænkes til en Brandplet paa Jernbaneskraaningen. I de første Dage af Juni Maaned brændte det paa Baneskraaningen øst for »Bakbo«; Ilden slukkedes af Tjenestekarl Martin Karl Madsen fra Møllerup, der tilfældigvis kom forbi. Kort før den 24de Juni d. A. tændte Lokomotivet paa de sydlige Baneskraaninger ved Kilderne i Linaa Skov; Ilden slukkedes af Banevogterens Søn med Vand fra Kilderne, hvor han tilfældigvis var tilstede. I den store Skovstrækning, hvortil Buderupholm Skovdomaine hører, og som gjenemskares af Jernbanen fra Hobro til Aalborg, have Antændelser fra Lokomotivet ligeledes, efter Forstraad Hansens Meddelelse til mig, hørt til Dagens Orden i afvigte Sommer. Den store Brand, som opstod den 21de Juli d. A., efter at

Kongetoget havde passeret Skjörping Station, hvorved en betydelig Præstegaarden tilhørende Hede og 12 Tdr. Land 18aarig Naaletræ-Bestand afbrændte, iagttoges i sin Oprindelse af den paa Stationen forsamlede Mængde, og forbrændte Stenkullevninger opsamledes paa den vestre Baneskraaning paa det Sted, hvor Ilden var opstaaet.

Overhovedet er det navnlig Midt- og Vestjylland, hvor den stærkt udtørrende og stadige Blæst særlig begunstiger Antændelser, at disse jævnlig ville forekomme, saafremt der ikke, saaledes som andet Steds er sket, fra Lovgivningens eller Administrationens Side træffes forebyggende Bestemmelser. Det kan ikke være tvivlsomt, at Jernbanen og her Staten er pligtig til at yde Erstatning for den Skade, der saaledes opstaar ved Antændelser hidrørende fra Jernbaneløbsdriften. I Udlandet, navnlig i Preussen er dette anerkjendt (Erlasse des Finanzministers Bodelschwingh v. 11ten u. 27. Septbr. 1853), og af Senfferts Arkiv fremgaar, at saavel den bayerske Overappelret i München, som den badenske Overhofret i Mannheim have idømt Jernbanerne Erstatninger for de ved Antændelser fra Lokomotiverne opstaaede Skovbrande, i München ved Dom af 11te Maj 1853, i Mannheim ved Dom af 27de Juli 1857. I den sidst nævnte Kjendelse dømmes Jernbanen af almindelige Grunde, idet Foretagendets Farlighed i og for sig ikke kan fritage den, fordi den saa meget mere var pligtig til forøgede Forsigtigheds Foranstaltninger. Og deri, at Jernbanerne selv skulle foranstalte Beskyttelses-Forholdsreglerne, ligger jo allerede deres Erstatningsforpligtelse begrundet, naar disse Forholdsregler ikke ere trufne, i al Fald ikke i tilstrækkeligt Omfang.

Da det efter det forud Oplyste formentlig turde være indlysende, at den stedfundne Skovbrand i Linaa Vesterskov d. 24de Juni d. A. har sin Oprindelse fra Jernbanelokomotivet, tillader jeg mig at henstille til det høje Ministerium, at det maatte foranledige mig tilstaaet en passende Erstatning for det mig ved denne Lejlighed paaførte betydelige

Tab, basseret paa den af d'Hrr. Klüwer og Fabricius foretagne Taxations-Forretning.

Ærbødigst

C. M. Poulsen.

Frederiksberg, Kastanievej 5,
d. 21de Oktbr. 1874.

Bil. 1.

Efter derom fremkommen Anmodning indfandt Undertegnede sig den 30te Juli d. A. i den Dr. phil. Poulsen tilhørende Linaa Vesterskov Matr. Nr. 60 c af Linaa for at undersøge og opmaale et den 24de Juni d. A. afbrændt Skovareal, som i Hovedsagen var tilkultiveret med Naaletræ, samt for at afgive Betænkning over Værdien af den derved foranledigede Skade. Der skulde derhos endvidere ved samme Lejlighed afgives et Skjøn over, hvorledes man forment, at Skovbranden var opstaaet.

I Anledning af den saaledes fremkomne Anmodning blev Forretningen fremmet ved at foretage en Opmaaling og forfatte et hermed følgende Kort over det afbrændte Areal, som derefter viste sig at udgjøre $5\frac{1}{2}$ Tdr. Land. Da hele Arealet, uagtet dets stærke Afhæng mod Syd, paa en heldig Maade har været tilkultiveret med Naaletræ, navnlig Gran, som nu havde opnaaet en Alder fra 8—20 Aar og paa den største Del af Arealet, for de senere Aars Vedkommende, udviste en særdeles heldig Fremgang og god Vækst, saaledes at Bestanden nu om faa Aar tildels vilde kunne have givet Udbytte, saa finde vi ikke Betænkning ved at ytre den Formening, at der ved den skete Afbrændning kan paaregnes at være paaført Ejeren et direkte Tab af 200 Rdl. pr. Td. Land, hvilket for $5\frac{1}{2}$ Tdr. Land udgjør 1100 Rdl.

Tages der nu tillige Hensyn til, at den Del af Arealet, hvorpaa Træbestanden og Lyngen er afbrændt, og hvor Kulturforholdene tildels ere meget vanskelige, at Ilden paa dette Sted ogsaa har angrebet Bøgeskoven og derved for en Del berøvet Arealet en heldig Beskyttelse for Vestvinden paa et meget højtliggende Sted, hvorved de fremtidige Kulturer ville blive vanskeliggjorte, da maa saadant blive at anse for et indirekte Tab.

Tages derhos endnu endvidere i Betragtning, at en Del af Bøgeskoven maa anses for at være gaaet tabt som saadan, at omtrent 20 Favne Brænde foruden en stor Del mindre Effekter have tabt en ikke liden Del af deres Værdi, og at Bestanden for Tiden ikkun kan erstattes ved lægivende Naaletræer, hvoraf Udbyttet ikke kan give nogen væsentlig Indtægt, selv ikke i en fremrykket Alder, og det saaledes afbrændte Bøgeskovsareal omtrent kan anslaas til 1 Td. Land, saa vil ogsaa derved fremkomme et indirekte Tab, som formenes i dets Helhed at kunne ansættes til 400 Rdl.

Hertil kommer endnu, at Arealet atter skal tilkultiveres i en nær Fremtid, for at Ejeren kan opfylde den Forpligtelse, som han ved en Overenskomst har indgaaet med det Offenlige om hele Skovens Anvendelse til Fredskov og alle Sletters fuldstændige Tilkultivering. Det bliver derhos vanskeligt her at bringe det afbrændte Areal under ny Kultur, fordi det i Hovedsagen har Afhæng mod Syd, fordi det er bleven berøvet en vigtig Beskyttelse mod Vest samt en heldig Beskygning af de nu ødelagte Løvskovgrupper og enkelt staaende Løvtræer, der stode spredte over Arealet. Vanskeligheden ved at bringe dette Areal under Kultur, som tildels har et meget stejlt Afhæng mod Syd, forøges ogsaa derved, at Lyngen er afbrændt, og skal man under de normale Forhold kunde gjøre sig Forhaabning om i kort Tid at opnaa et nogenlunde heldigt Resultat, saa bliver det nødvendigt at anvende meget kostbare Kulturmetoder.

Hvis nu Kulturerne skulle udføres i en nær Fremtid, da formene vi, at saadant ikkun kan ske paa en heldig, forsvarlig og antagelig Maade ved her over hele Arealet at anvende Gravning af store og dybe Huller eller paa de for Solen mest udsatte Steder ved at anbringe kulegravede Riller. Skulle Kulturerne udføres saaledes under de givne og her oplyste Forhold, da vil 1 Td. Land at tilkultivere i Gjennemsnit, Efterbedringer iberegnet for hele Arealet, ikke kunde udføres for mindre end 50 Rdl. pr. Tdl., hvilket for $5\frac{1}{2}$ Tdr. Land vil udgjøre 275 Rdl.

Naar nu de foranførte forskjellige 3de Summer sammenlægges, nemlig:

For den afbrændte Træbestand	1100 Rdl.
Det indirekte Tab	400 -
De nye Kulturomkostninger	275 -
saa bliver det hele Tab at ansætte til	1775 Rdl.

Hvad nu angaar Spørgsmaalet, om hvorledes og paa hvilken Maade Skovbranden er opstaaet, da kan derom alene bemærkes, at det ved en Undersøgelse paa Stedet viste sig tydeligt, at Ilden først har antændt Græsset paa den Grøftekant i Jernbaneskinskæringen, som ligger nærmest Jernbaneskinneerne, at den derfra havde forplantet sig til den modsatte Baneskræning og derfra ind i Skoven. Hvorledes og paa hvilken Maade Antændelsen er sket, kan naturligvis ikke afgøres; men det ligger, efter hvad der om Sagen er oplyst, dog nærmest at antage, at Branden er opstaaet ved Ild fra Lokomotivet, idet Branden opkom straks efter, at Toget var passeret Brandstedet, og ingen Uvedkommende maa passere Banen, allermindst paa den Tid Togene gaa.

Ved Undersøgelse af de forud omhandlede Forhold, bleve vi opmærksomme paa, at der langs med Jernbanelinien ved Foden af Jernbaneskræningen, nærmest Skoven, henstod flere Høstakke af det paa Baneskræningen slaaede og høstede Hø, hvorved Brandfare for Skoven i betydelig Grad maa foreges, naar der ses hen til, at Ilden kan forplante sig fra Jernbaneskræningerne ind i Skoven alene ved det paa disse befindlige Græs, som dog ikke kan være saa tørt som Høet i Høstakkene, fra hvilke Ilden ved en uheldig Vind endog kan kastes langt ind i den tilgrænsende Skov. For saa vidt mulig at forebygge Skov- og Hedebrand langs med Jernbanelinierne ved Ild fra Lokomotiverne, maatte Græsset paa Jernbaneskræningerne stadig holdes saa kort som mulig, straks bortføres, aldrig gjøres i Hø og som saadant aldrig opstakkes paa Indskæringerne. — Paa denne Sag burde Jernbanebestyrelsens Opmærksomhed henledes.

Paa Foranledning fra Dr. Poulsens Side, fandt Undertegnede Klüwer sig specielt opfordret til at erklære, at der paa det afbrændte Areal ikke lader sig anbringe fuldstændig antagelige Kulturer i et kortere Tidsrum end 6 Aar, hvorom der for dette

Areals Vedkommende burde tilføjes en særskilt Bestemmelse i den Deklaration, som Dr. Poulsen vil have at udstede angaaende Fredning og fuldstændig Tilkultivering af Matr. Nr. 60 c af Linaa.

Marienlund, den 5te August 1874.

C. Klüwer, Vilh. Fabricius,
Jægermester, Skovrider paa Forstkand., kgl. Skovfoged.
Silkeborg, Skovdistrikt.

Bil. 2.

Udskrift

af

Silkeborg Birks Politiprotokol.

1874 den 26de Juni blev en Politiret sat paa Birkekontoret af Birkedommeren, Kammerjunker Drechsel i Overværelse af Vidnerne Schmidt og Bøye, hvor da foretoges Forhør Nr. 57/1874 angaaende en Brand i Linaa Vesterskov d. 24de ds.

Efter Tilsigelse mødte Tjenestepige Tomine Andersen af Laven Mark. Hun forklarer, at hun den 24de ds. Kl. c. 12¹/₂ Middag, da hun stod udenfor sin Husbond L. Strunges Sted, saa Røg fra Linaa Vesterskov lige ved Jernbanen, omtrent 10 Minutter efter at Toget var passeret. Komparenten saa intet Menneske paa Stedet, saa hun mener, at Ilden er foraarsaget af Lokomotivet. Komparenten tilkaldte straks Folk til Slukning, og der blev gjort, hvad der kunde gøres.

Oplæst; ratihaberet; dimitteret.

Mødte Ungkarl Rasmus Jensen Strunge. Komparenten forklarer, at han, tilkaldt ved forrige Komparents Anskrig, ilede til Brandstedet og kom til dette som den første. Der var da stærk Ild paa c. 10 Favne langs hen med Banegrøften og i Doktor Poulsens Skov. Komparenten fik straks efter Bud til Brandfogden og anden Hjælp tilkaldt. De slukkede saa godt de kunde med afbrækkede Grene; Ilden rasede i 4 à 5 Timer, da blev den slukket. Der er afbrændt henimod 20 Tdr. Land, dels ung Naaleskov, dels ældre Bøgeskov, Dr. Poulsen tilhørende. Det er Komparentens faste Overbevisning, at Jernbanelokomotivet

har foraarsaget Branden. Brandfogden L. Sørensen Skau af Linaa kom snart til Brandstedet, og der blev gjort, hvad der kunde gøres til Slukning.

Oplæst; rathaberet; dimitteret.

Mødte Arbejdsmand Janus Nielsen af Laven. Komparenten arbejdede sammen med forrige Komparent paa Marken, da Ilden udbred. Han afgiver en med forrige Komparent stemmende Forklaring og tilføjer, at da Toget kom fra Silkeborg Kl. 4^{1/2} s. D., saa Komparenten med egne Øjne, at Lokomotivet antændte Hvenegræsset i Banegrøften noget fra første Sted, i Nærheden af dette.

Mere véd Komparenten ikke til Oplysning.

Oplæst; rathaberet; dimitteret.

Forhøret sluttet til Beskrivelse.

Retten hævet.

Som Vidner

Drechsel.

Schmidt. Boye.

1874 den 21de Juli blev en Politiret sat paa Thingstedet af Birkedommeren, Kammerjunker Drechsel i Overværelse af Retsvidnerne Lund og Hansen, hvor da foretoges: Foranstaaende Forhør.

Forhørsdommeren bemærkede, at dette Forhør er udsat efter Dr. Poulsens Hjemkomst fra Norge i disse Dage.

Efter Tilsigelse mødte nu Gaardmand og Brandfoged L. Sørensen Skau af Linaa; han forklarer under Ed, at efterat han paa sket Tilkaldelse snarest muligt var kommen tilstede ved Branden paa Brandstedet i Skoven, blev han, lige efter at Lokomotivet og Toget Kl. c. 4^{1/2} Efterm. var passeret forbi Brandstedet, anraabt af nogle af de til Slukning tilkaldte, som da meddelte ham, at der var udbrudt Ild et Par andre Steder i Skoven i Nord af Brandstedet. Af de anraabende var Smed Jens Peter Rasmussen af Møllerup den eneste, som Komparenten erindrer. Han saa da, at der var antændt paa de to Steder, og deltog i Slukningen af Ilden. Komparenten har ingen Mening, om det er Lokomotivet der har antændt, men han véd dog ingen anden Aarsag.

Som Brandfoged har Komparenten Intet at klage paa Nogen; Alle gjorde sin Flid, og hvad de formaaede.

Oplæst; ratihaberet; aftraadte.

Mødte Smed Jens Peter Rasmussen af Møllerup. Han forklarer under Ed, at han observerede de to sidst anførte Lokalteter, hvor Ilden udbrød, straks som Lokomotivet Kl. c. 4¹/₂ var passeret forbi. Da der ingen Folk var paa Stederne og ingen anden rimelig Aarsag til Branden end Lokomotivet, kan Komparenten ikke tro andet, end at dette har forvoldet Antændelsen; men set det har han dog ikke, idet han ikke netop i Momentet havde sine Øjne fæstede paa selve Lokomotivet.

Oplæst; ratihaberet; dimitteret.

Retten hævet.

Retsvidner

Drechsel.

Lund. Hansen.

1874 den 21de Juli blev en Politiret sat paa Birkekontoret af Birkedommeren, Kammerjunker Drechsel i Overværelse af Retsvidnerne Lund og Hansen, hvor da foretoges: Foranstaaende Forhør.

Efter Tilsigelse mødte Skovfoged Niels Madsen af Linæ Vesterskov. Han forklarer under Eds Tilbud: Komparenten var ikke tilstede, da Branden i Skoven den 24de f. M. fandt Sted. Han har ikke nogen Tvivl om, at det er Lokomotivet, der har voldet Branden, da der ikke er nogen anden paaviselig Aarsag, da Alt dengang var saa tørt, og Lokomotivet har stiftet Brand andetsteds. Han fremlægger en Opmaaling og Vurdering over den Skade, der er paaført Skoven. Komparenten maa paa sin Husbonds Vegne begjære Skaden erstattet i Henhold til Vurderingen, hvis Rigtighed han er villig til at bekræfte med Ed. Komparenten bemærker, at der formentlig vises megen Uforsigtighed med Hensyn til Ild fra Jernbanelokomotivet, idet der for Tiden i en Afstand af kun nogle faa Alen fra Lokomotivet staar meget tørre og fængbare Høstakke ved Siden af Skoven, der kunne fænge ved den mindste Gnist og atter paaføre Ulykker.

Komparenten er iøvrigt af den Formening, at der er mest Fare for Antændelse af det tørre Græs, der er skaaret af Ban-

ketten nærvæd Grøften, og som henligger i længere Tid tørt paa Siden af Banen. Han bemærker endnu, at ovennævnte Hø tilhører Jernbanens Betjente og er groet paa Jernbanens Territorium.

Oplæst; ratihæbet; dimitteret.

Forhøret udsat.

Retten hævet.

Retsvidner

Drechsel.

Lund. Hansen.

1874 den 28de Juli blev en Politiret sat paa Thingstedet af Birkedommeren, Kammerjunker Drechsel i Overværelse af Retsvidnerne Lund og Hansen, hvor da foretoges: Foranstaaende Forhør.

Da ingen videre Oplysninger vare tilstede, blev dette Forhør sluttet til Beskrivelse.

Retten hævet.

Vidner

Drechsel.

Lund. Hansen.

Udskriftens Rigtighed bekræftes.

Silkeborg Birk, d. 8de Oktbr. 1874.

Drechsel.

Sportelregl. §§ 15 og 156, Just. Min. ^{20/12} 58:

Geb. . . . 2 Mk. 13 Sk.

Afg. . . . " " 9 "

3 Mk. 6 Sk. er

Tre Mark og seks Skilling Rm.

Drechsel.

Bilag 3.

Udskrift

af

Silkeborg Birks Politiprotokol.

1874 den 13de Juni blev en Politiret sat paa Thinghuset af Birkedommeren Kammerjunker Drechsel i Overværelse af Retsvidnerne Lund og Hansen, hvor da foretoges.

Nr. 51. 1874. Et Forhør bliver at optage angaaende Brand i Sindbjerg Mose paa Sejs Hede.

Efter Tilsigelse mødte Husmand Anders Eriksen af Haarup. Han forklarer under Ed: at han den 9de ds. Kl. imellem 12 og 1 Middag var beskæftiget med at grave Tørv i Sindbjerg Mose. Da Jernbanetoget — Skanderborg—Silkeborg — paa denne Tid passerede i Vest af Mosen, saa Komparenten en Flamme slaa ud af Skorstenen paa Lokomotivet, og i det Samme eller straks efter raabte hans Kone, at der var Ild i Lyngen lige Øst for hvor Flammen havde slaaet ud; de løb nu straks til Brandstedet, og antraf Ild paa 2 Steder lige op til Jernbanen i Lyngen. Der var intet Menneske tilstede paa Brandstedet og Komparenten holder sig derfor aldeles forvisset om, at Branden er foranlediget ved Lokomotivet. Komparenten og de Tilkomne brugte hvad de havde, nemlig deres Spader og Skovle for at standse Ilden; men denne gik med Vinden, som var sydvestlig, gennem Lyngen og til Mosen, afbrændte nogle Stakke Tørv, han véd ikke hvormange, og tog fat i Mosen; ved efterhaanden tilkommen Hjælp blev Ilden slukket, dog ikke endelig førend d. 12. ds. (igaar) om Aftenen. Da Ilden udbrød var Komparenten, hans Kone, Ungkarlene Søren Christian Laursen; Hans Jensen Bjørnholt og Søren Christian Laursens Moder, Stine Sørensen af Skjellerup Nygaarde; endelig en ugift Pige, hvis Navn er ubekjendt af Sejs, paa Mosen. Der blev straks af Komparenten sendt Bud til Gaardmand Niels Rasmussen Høgh og til Brandfogden Anton Bertelsen i Haarup; Kl. c. 2 kom der Nogen til og efterhaanden Flere. Brandfogden kom ikke, da han var syg; men der kom snart En fra Laven paa hans Vegne.

Oplæst; ratihaberet; aftraadte.

Fremstode Ungkarlene Søren Christian Laursen af Skjellerup Nygaarde og Hans Jensen Bjørnholt af Haarup, der under Ed forklare som forrige Komparent; kun have de ikke set Flammen slaa op af Skorstenen paa Lokomotivet; eller dog ikke lagt Mærke hertil; men de ere aldeles forvissede om at Ilden kom derfra.

Oplæst; ratihaberet; dimitteret.

Mødte Enke efter Jens Hansen, Kirsten Marie Hansen, der forklarer under Ed som de forrige to Komparenter. Komparen-

tens Hede, c. $\frac{1}{2}$ Td. Land, er brændt, og Tørvejorden er oversveden; hun frygter ogsaa at hendes Rug paa Marken har taget Skade.

Oplæst; ratihaberet; dimitteret.

Møtte Gaardmand Niels Rasmussen Pløgh af Haarup. Komparenten fik Bud omtrent Kl. henimod 2 om Ilden; han og Sognefogden og Flere kom snarest til Stedet, og gjorde hvad de kunde til Slukning. Komparenten havde stakket Tørv i Mosen, hvoraf c. 12 Stakke ere brændte; i hver Stakke var c. 150 Stkr., altsaa c. 1800 Stkr. Tørv; han anslaaer hver 1000 Stkr. Tørv til en Værdi af 10 Mk. Lyngen paa Tørvejorden, Komparenten tilhørende, hvoraf en Deel var Tækkelyng, er brændt; han mener paa 1 Td. Land paa Komparentens Ejendom.

Oplæst; ratihaberet; aftraadte.

Møtte Gaardmand Jacob Melgaard af Haarup. Af Komparentens paa Mosen staaende stakkede Tørv ere c. 3 à 400 brændte; han anslaaer dem til en Værdi af c. 20 Sk. pr. 100 Stkr. Af Lyngen, hvoraf noget var Tækkelyng, er brændt c. 6 Skpr. Land, paa Komparentens Ejendom.

Oplæst; ratihaberet; dimitteret.

Møtte Husmand Niels Hansen af Haarup. Han forklarer, at der for ham er brændt c. $\frac{3}{4}$ Skp. Land Lyng; hvoraf næsten Alt var Tækkelyng; samt c. 4 Læs Tørv à 500 Stkr.; ialt c. 2000 Stkr. til Værdi 15 Mk. pr. 1000, da de vare fra ifjor. Komparentens Tørvejord er derhos i Overfladen ødelagt for flere Aar.

Oplæst; ratihaberet; aftraadte.

Møtte Husmand Niels Jensen af Sindbjerg. Han forklarer, at Ilden gik over 3 à 4 Skpr. Land Tørvejord, Komparenten tilhørende, hvorpaa var noget Tækkelyng; c. 1000 stakkede Tørv à 2 Rd. ere brændte, og Tørvejorden er beskadiget for flere Aar. Endvidere 2 Bistader forkvaklede.

Oplæst; ratihaberet; aftraadte.

Møtte Indsieder Anders Olsen af Linaa Mark. Han forklarer at have havt 1800 Stkr. Tørv fra ifjor staaende i en

Stakke paa Mosen som er brændt; han anslaar dem til Værdi c. 5 Rdl.

Oplæst; ratihaberet; aftraadte.

Forhøret udsat.

Retten hævet.

Retsvidner.

Drechsel.

Lund. Hansen.

1874 den 21. Juli blev en Politiret sat paa Birkekontolet af Birkedommeren Kammerjunker Drechsel i Overværelse af Retsvidnerne Lund og Hansen, hvor da foretoges: Foranstaaende Forhør.

Efter Tilsigelse mødte Lokomotivfører Fischer af Silkeborg.

Forhørsdommeren bemærkede, at dette Forhør har været udsat efter et andet Forhør, med hvilket det formentlig bør følge, nemlig angaaende en Brand i Linaa Vesterskov, hvilket sidste Forhør er udsat efter Ejeren af Skoven, Dr. Poulsens Hjemkomst.

Fischer forklarer under Ed, at han ikke i selve det Øjeblik, da Ilden skal have tændt i Sindbjerg Mose den 9. f. M. har iagttaget dette. Her bemærkes, at der under Fyrstedet i Lokomotivet er en saakaldet Askekasse med Rist fra Lokomotivet til Kassen. Denne Kasses Sider ere lukkede, men for og bag er der en Klap til hver Side, der er til at aabne; Klappen bag er imidlertid altid lukket, hvorimod Klappen foran altid staar aaben for Træk. Denne sidste Klap har altsaa staaet aaben. Foreholdt at et Vidne har forklaret, at have set med egne Øjne, at Ilden hidrørte fra Lokomotivet, svarer Fischer, at skjønt han paa Grund af sin Stilling under Kjørslen ikke kan se, og ikke har set at der er faldet Gnister ud af bemeldte aabne Klap, har han dog, efter hvad Andre have erfaret, ingen Tvivl om Muligheden deraf; Komparenten veed ikke nogen anden Aarsag at opgive end Gnister fra Lokomotivet til de i den senere Tid passerede Skov- og Hedebrande; uagtet han paa den anden Side ikke bestemt kan paavise, at de hidrøre derfra. Komparenten tilføjer, at der for nogle Aar siden brændte en Græsmark ved Odense, uden at det, saavidt ham bekjendt, se-

nerer har været muligt at træffe Forebyggelses-Forholdsregler derimod.

Oplæst; rathaberet; dimitteret.

Forhøret udsat. Retten hævet.

Retsvidner.

Drechsel.

Lund. Hansen.

1874 den 28. Juli blev Politiretten sat paa Thingstedet af Birkedommeren Kammerjunker Drechsel i Overværelse af Retsvidnerne Lund og Hansen, hvor da foretoges:

Foranstaaende Forhør.

Da ingen videre Oplysning kunde erholdes blev dette Forhør sluttet til Beskrivelse.

Retten hævet.

Vidner.

Drechsel.

Lund. Hansen.

Udskriftens Rigtighed bekræftes.

Silkeborg Birk, den 8de October 1874.

Drechsel.

Gebyr 2 Mk. 13 Sk.

Afgift " — 9 —

3 Mk. 6 Sk. er

Tre Mark og 6 Skilling Rm.

Drechsel.

Bilag 4.

Da Undertegnede den 24de Juni d. A. i Forening rejste med Jernbanetoget fra Laven til Silkeborg Kl. 12, bemærkede vi i Linaa Vesterskov, i Nærheden af den Overkjørsel der fører fra Skoven ned til Søen, at der fra Lokomotivet faldt en stor Mængde Gnister, der af den stærke Vind førtes over mod Jernbaneskraaning, og vor Opmærksomhed var i den Grad fæstet dertil, at Samtalen uvilkaarlig lededes hen paa Muligheden af, at en Antændelse deraf kunde blive Følgen. Da vi senere vendte tilbage til Laven med det Tog der afgaar Kl. 4 Eftmd. fra Silkeborg, bemærkede vi først en mindre Brand paa en Skraaning mellem Svejbek Station og Hr. Dr. phil. Poulsens Ejendom »Skovhuset«, som vi maatte antage foraarsaget umid-

delbart fra Lokomotivet, og senere at Skoven paa det ovennævnte Sted var afbrændt, og vi toge derfor ved Togets Ankomst til Laven øjeblikkelig ned til Brandstedet og besigtigede dette. Denne Erklæring ere vi villige til at bekræfte med vor Ed.

Kjøbenhavn, den 16de Oktober 1874.

Thorvald Bingesbøl.
Arkitekt.

Harald Foss.
Landskabsmaler.

A. Thorenfeld.
Landskabsmaler.

Til Indenrigsministeren.

Skovhuset ved Linaa Vesterskov, Svejlbæk Holdeplads,
den 27de April 1875.

I min ærbødigste Indstilling af 21de Oktbr. f. A. angaaende Foranstaltninger til Forebyggelse af den Brandfare, der truer Landets, især Midt- og Vestjyllands Skove, Heder og Moser fra Jernbanedriften, udtalte jeg den Formening, at den brandfarlige Aarstid indskrænkedes til Maanederne Juni, Juli og August. Erfaringen har imidlertid senere vist, at Brandfaren ogsaa er tilstede i Foraarstiden, idet der allerede i indeværende Maaned er indtruffet flere Antændelser, hvorpaa jeg anser det som min Pligt at henlede Deres Excellences Opmærksomhed, for saa vidt de hidtil ere komne til min Kundskab.

Den 12te April d. A. antændtes saaledes den tørre Græskant tæt ved Banesporet paa Banedæmningen, ikke langt fra den nordvestlige Udkant af Linaa Skov, som grænser til Skovfogedlodden, umiddelbart efter at Middags-toget fra Skanderborg til Silkeborg havde passeret Brandstedet. Ilden indtog snart en stor Del af Dæmningens Skraaning ind mod Skoven og forplantede sig derpaa over i denne, men den indskrænkedes heldigvis ved hurtig tililende Hjælp af et talrigt Slukningsmandskab til en ringe Udstrækning, efter at imidlertid en smuk Opvækst af Bøg og Birk var ødelagt. Der var just dengang, da Ilden bemærkedes, mange Mennesker samlede ved det nærliggende

Skovfogedsted i Anledning af en Auktion, og denne heldige Omstændighed maa det alene tilskrives, at det lykkedes at stanse Ildebranden, inden den havde naaet det ved Foden af Skovens stejle Skraaninger ansamlede tørre Løv, hvorved den utvivlsomt vilde have opnaaet en ubestemmelig stor Udstrækning. Ganske vist synes Linaa Vesterskov paa Grund af Terrænforholdene, der ved Baneanlægget er stillet aaben mod Søen paa flere Steder, ved stærk Blæst fra Syd-ost at være særlig udsat for Antændelse; men desto større Grund er der ogsaa til fra Jernbanedriftens Side at paa-lægge Lokomotivførerne den største Forsigtighed, naar denne Strækning passeres. Det er navnlig ogsaa i dette Tilfælde aldeles utvivlsomt, at Ilden er opstaaet fra Askekassen og ikke fra Skorstenen.

Foruden dette Antændelsestilfælde, der kan oplyses ved talrige Vidner, er der ifølge Meddelelse fra Jægermester, Skovrider Klüwer indtruffet tvende Antændelser i Silkeborg Nørreskov paa en og samme Dag, der dog begge slukkedes uden at anrette videre Skade; fremdeles har jeg erholdt Meddelelse om en Antændelse af Alling Mose, og endelig har Højesteretssagfører O. Hansen underrettet mig om, at en betydelig Strækning af Banedæmningen i Tiersbæk Skov ved Vejle er antændt og afbrændt i dette Foraar.

For mit Vedkommende har jeg anset det for absolut nødvendigt at lade den Del af Linaa Vesterskov, som gjen-nemskæres af Jernbanen, bevandre efter ethvert Togs Pas-sage for straks at slukke enhver forekommende Antændelse, indtil et Sikkerhedsbælte langsmed Banen er blevet anlagt, og som vedvarende maa holdes frit for Løv-, Græs- og Lyngvækst. Beskyttelsen af min Skov mod Brandfare fra Jernbanedriften kræver straks dette Offer; men da det er ubilligt at paalægge den Private en saadan Byrde, hvorfor der i sin Tid ved Ekspropriationen til Jernbane-Anlægget ikke er taget Hensyn, og som kun er foranlediget ved den trufne Forandring i det lovbestemte Fyringsmateriale, for-venter jeg, at der i sin Tid, naar de i høj Grad paatræn-

gende Sikringsforanstaltninger træffes ved Lov eller ad administrativ Vej, vil blive taget Hensyn til de bevislige Ud-læg og Tab ved de Sikringsforanstaltninger, som jeg allerede nu anser det for nødvendigt at tage.

En stor Betyggelse vilde det i Forbindelse hermed afgive, hvis Deres Excellence vilde paalægge Jernbanebestyrelsen, saaledes som Jægermester Klüwer har foreslaaet, at lade Lyng og Græs paa Banens Skraaninger og Grøftekanter holde saa kort som muligt, og at det afslaaede straks føres bort.

Ærbødigst

C. M. Poulsen.

Til Hr. Dr. phil. C. M. Poulsen.

Indenrigsministeriet, Kjøbenhavn d. 13de Maj 1875.

I Overensstemmelse med et af Ministeriet efter Modtagelsen af Hr. Doktorens Andragende af 21de Oktbr. f. A. derom fremsat Forslag, er der ved Tillægsbevillingsloven for Finansaaet 1874—75 bevilget et Beløb af 2400 Kr. til Erstatning for den Skade, der er tilføjet Linaa Vesterskov ved en samme d. 24de Juni f. A. overgaaet Ildebrand.

Forinden man imidlertid foretager det Fornødne med Hensyn til Anvisningen af det nævnte Beløb, skulde man herved anmode Dem om at ville tilstille Ministeriet en Erklæring om, at De imod Udbetaling af bemeldte Beløb fralder ethvert yderligere Krav paa Erstatning af Statskassen i den omhandlede Anledning.

Tobiesen.

L. Borup.

Til Direktøren for de jydsk-fyenske Jernbaner.

Indenrigsministeriet, Kjøbenhavn d. 7de Maj 1875.

Efter Modtagelsen af Hr. Etatsraadens behagelige Skrivelse af 18de Januar d. A. skal man ikke undlade herved at meddele Dem, at der, hvor der til Statsbanerne

støder brandfarligt Terræn, vil være at træffe følgende Foranstaltninger:

1. Den Græs- og Lyngvegetation, som findes indenfor Banens Hegn, holdes i den tørre Aarstid (16de Maj til 31te August) kort afhugget, for Skraaningernes Vedkommende dog kun for saa vidt det kan ske uden at udsætte dem for Beskadigelse. Det afhuggede Stof bortføres uden Ophold til Steder, hvor det ikke kan forvolde Skade.

2. Den til Plantning af levende Hegn langs begge Sider af Jernbanen exproprierede Strimmel af 3 Fods Brede holdes i den tørre Aarstid under Hakke eller Spade, for saa vidt som det kan ske uden Skade for Hegnsplantningen.

3. Findes der Tørvemose indenfor Banehegnet, bliver Græs- eller Lyngvæksten paa denne at omhugge, og Arealet at belægge med Sand eller Grus.

Til brandfarligt Terræn henregnes:

a. Tørvemoser, som grænse umiddelbart op til Banens Skjel, med mindre de ere adskilte fra Banens Terræn ved en mindst 3 Alen bred vaad Grøft;

b. Naaletræ-Skove, som grænse umiddelbart op til Banens Skjel;

c. Heder og Kær, dog kun for saa vidt som disse indenfor en Afstand af 100 Alen fra Banens Midtlinie støde op til andet brandfarligt Terræn.

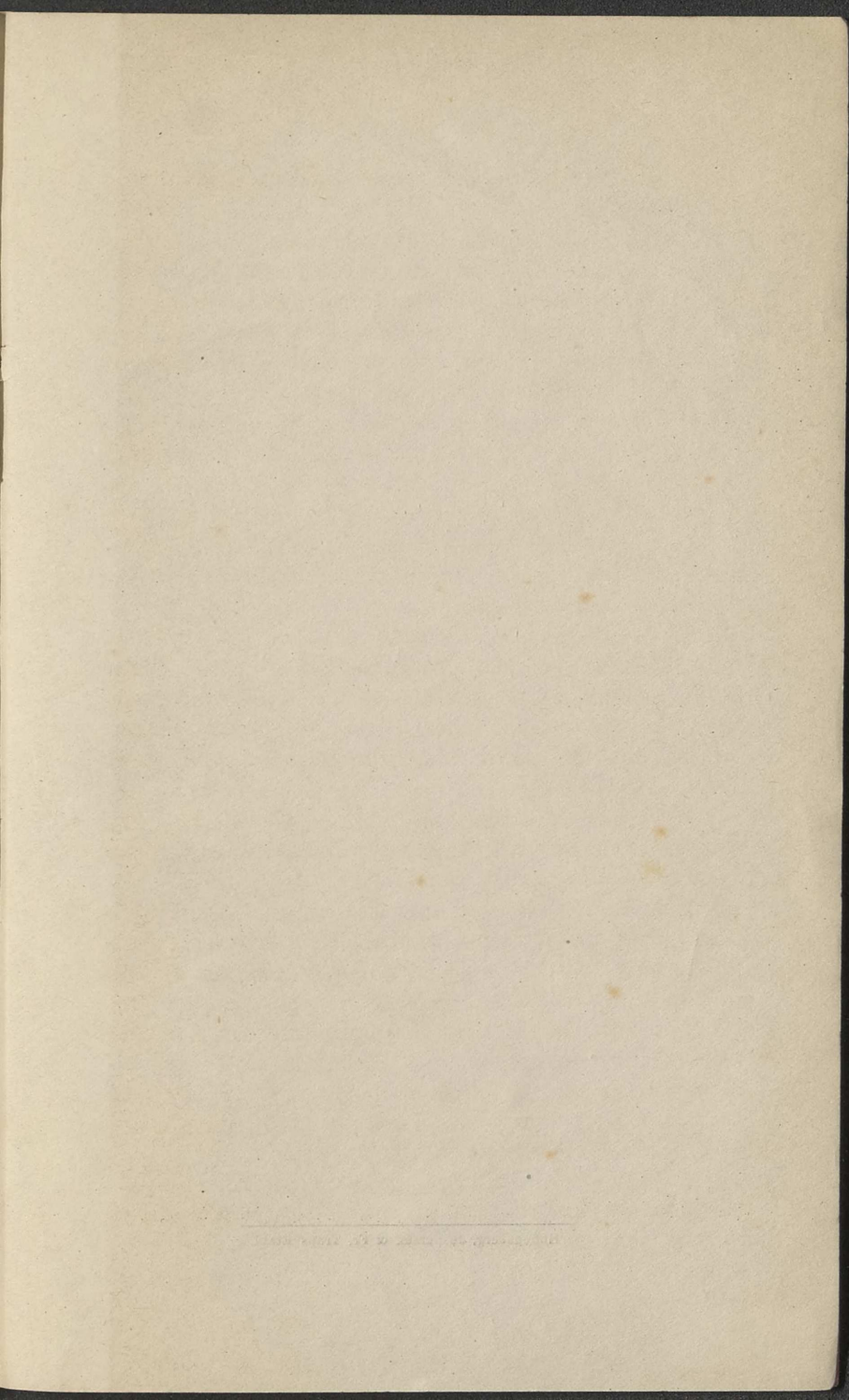
Naar en til Jernbanen stødende Lodsejer lader anlægge Brandbælter paa en Strækning langs Jernbanen for at sikre sin Ejendom, ville de ovenanførte Foranstaltninger ligeledes være at træffe fra Banens Side paa bemeldte Strækning.

Det er en Selvfølge, at Høvinding ikke maa finde Sted i brandfarligt Terræn.

Til Bestridelse af Udgifterne ved de anførte Foranstaltninger vil der i indeværende Finansaar af Driftsindtægterne kunne anvendes et Beløb af 20,000 Kroner.

Tobiesen.

L. Borup.

Hoffensberg, Jespersen & Fr. Traps Etabl.

M. Thomsen,
Bogbinder.

